

Ο Ισαάκ Γιουσουρούμ και οι Εβραίοι της Αθήνας
(Μέχρι 6:01)

Πηγή: <https://www.lifo.gr/podcasts/istoria-mias-polis/o-isaak-gioysoyroym-kai-oi-ebraioi-tis-athinas>

Στην καθομιλουμένη ως Γιουσουρούμ περιγράφουμε αντικείμενα παλιά, μεταχειρισμένα, άνευ σημαντικής αξίας. Ενίοτε επίσης, χρησιμοποιούμε τη λέξη αναφερόμενοι σε παλιατζιδικά ή υπαίθριες αγορές. Πόσοι, πραγματικά, γνωρίζουμε πως Γιουσουρούμ ήταν το επώνυμο ενός πολύτεκνου Εβραίου παλαιοπώλη που ξεκίνησε με ένα κατάστημα ρούχων στη γωνία Καραϊσκάκη και Ερμού; Και πόσοι άραγε γνωρίζουμε πως αυτές τις μέρες του χρόνου οι Εβραίοι της πόλης μας γιορτάζουν το Χανουκά; Είμαι η Αγιάτη Μπενάρδου, είμαι ιστορικός και σας καλωσορίζω στην *Ιστορία μιας πόλης*. Σήμερα θα μιλήσουμε για την εβραϊκή κοινότητα της Αθήνας. Αφετηρία αυτής της κουβέντας είναι μια οικογένεια που λίγο μετά την Επανάσταση αποτέλεσε το επίκεντρό της. Μαζί μου έχω την τιμή να έχω την κυρία Αναστασία Λουδάρου. [...]

Η Αναστασία Λουδάρου είναι αρχαιολόγος, απόφοιτος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στη Διαχείριση Πολιτιστικών Οργανισμών από το Ανοικτό Ελληνικό Πανεπιστήμιο. Είναι υποψήφια διδάκτωρ του τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με αντικείμενο μελέτης τις εβραϊκές κοινότητες της ύστερης αρχαιότητας. Σήμερα εργάζεται ως ερευνήτρια στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος.

- Αναστασία, μου επιτρέπεις τον ενικό, καλώς ήρθες στην *Ιστορία μιας πόλης*.
- Αγιάτη, καλώς σε βρήκα, ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση και ελπίζω να έχουμε μια όμορφη κουβέντα και συζήτηση.
- Είμαι σίγουρη. Θα ήθελα να μας μιλήσεις, σε παρακαλώ, λίγο για την οικογένεια Γιουσουρούμ. Αληθεύει πως έλκει την καταγωγή της απ' την Ισπανία, ήταν δηλαδή σεφαραδίτες Εβραίοι;
- Πράγματι, η οικογένεια Γιουσουρούμ έλκει την καταγωγή της από την Ισπανία και μάλιστα θα έλεγα ότι η ιστορία της οικογένειας Γιουσουρούμ αποτελείται από δύο ιστορίες: μία η ιστορία της εβραϊκής διασποράς και των Σεφαραδιτών στα τέλη του 15ου αιώνα, όταν και εκδιώχθηκαν από τους καθολικούς βασιλείς Φερντινάντο και Ισαβέλλα και βρήκαν καταφύγιο στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και μία ταυτόχρονη και παράλληλη ιστορία, αυτής της ελληνικής ιστορίας, οπότε κανείς κοιτώντας, διαβάζοντας ή μελετώντας, ιχνηλατεί δύο παράλληλες ιστορίες, μία εβραϊκή και μία, επίτρεψέ μου να πω, ελληνική ιστορία μέσα απ' την οικογένεια Γιουσουρούμ. Πράγματι, η οικογένεια Γιουσουρούμ από την Ισπανία βρίσκει καταφύγιο στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και συγκεκριμένα στη Σμύρνη, από όπου και η οικογένεια για πρώτη φορά εγκαθίσταται. Στη συνέχεια, μέλη της οικογένειας φεύγουν, βρίσκουν καταφύγιο στον ελληνικό χώρο και συγκεκριμένα στη Χίο, όπου εκεί αλλάζει και το όνομα από Γιουσουρούμ, που ήταν αρχικά,
- Με "νι".
- Με "νι", σε Γιουσουρούμ σύμφωνα με τη μαρτυρία μελών της οικογένειας, και αργότερα στην Κύθνο. Βασική ασχολία της οικογένειας ήταν η ραπτική, όπου ξεκινούν τη ζωή τους στο μικρό αυτό νησί. Στη συνέχεια, τη βρίσκουμε στην Αθήνα πια.
- Ο Ισαάκ Γιουσουρούμ βρέθηκε λοιπόν στην Αθήνα το 1830, σωστά;
- Σωστά.

- Περίπου λίγο μετά την Επανάσταση. Λίγοι ήταν τότε οι Εβραίοι της Αθήνας, έτσι δεν είναι; Βρισκόμαστε, άλλωστε, πενήντα ολόκληρα χρόνια πριν την επίσημη οργάνωση, αναγνώριση, συγγνώμη, της εβραϊκής κοινότητας από το ελληνικό κράτος.

- Έτσι ακριβώς κι έχει πολύ ενδιαφέρον αυτό διότι, ενώ οι πηγές μας κυρίως για την ρωμαϊκή, ελληνιστική-ρωμαϊκή περίοδο είναι πάρα πολλές, κάπου εκεί η εβραϊκή παρουσία χάνεται και την ξανασυναντούμε, ακριβώς όπως είπες και εσύ, στον 19ο αιώνα. Σίγουρα δεν μπορούμε να μιλάμε για κοινότητα οργανωμένη, αυτό θα γίνει πολλά χρόνια αργότερα, στα 1890, μέχρι και το 17ο αιώνα περιηγητές δεν αναφέρουν εβραϊκές οικογένειες, λίγες εκεί γύρω στο 1830 και πολύ περισσότερες με την ανακήρυξη της Αθήνας ως πρωτεύουσα του νέου ελληνικού κράτους.

- Τι είναι αυτό που έκανε τόσο ιδιαίτερη αυτή την οικογένεια Γιουσουρούμ;

- Η οικογένεια Γιουσουρούμ, η οποία, αν μου επιτρέψεις, στα χείλη πολλών ανθρώπων έχει τραγουδηθεί από τον Ζαμπέτα ή τον Μπιθικώτση, αργότερα από τον Άσιμο αλλά και ορχηστρικά από τον Ξαρχάκο, πολλοί μπορεί να την έχουν ψιλοτραγουδήσει ρυθμικά, παρόλα αυτά μπορεί να μη γνωρίζουν τη σημασία ή τη σπουδαιότητα. Στην πραγματικότητα λοιπόν, η οικογένεια Γιουσουρούμ από την Κύθνο όταν έρχεται στην Αθήνα εγκαθίσταται στην περιοχή του Θησείου, όπου και ανοίγει ο Μποχώρ Ισαάκ Γιουσουρούμ, ανοίγει στην Καραϊσκάκη 1 τότε, ως ράφτης, το πρώτο κατάστημα μεταποίησης ενδυμάτων και υφασμάτων. Αργότερα, και σύμφωνα πάλι με μαρτυρίες από τον γιο του τον Μωυσή Γιουσουρούμ, ακριβώς επειδή οι Αθηναίοι βρίσκονταν σε οικονομική ένδεια, πολλοί πήγαιναν τα ενδύματά τους για μεταποιήσεις ή ο ίδιος πωλούσε μεταχειρισμένα ενδύματα, οπότε κατέληξε η οικογένεια Γιουσουρούμ στην πλατεία Αβησσυνίας, εκεί που ήταν το μεγάλο δημοπρατήριο, ουσιαστικά να ανοίξει το πρώτο κατάστημα με μεταχειρισμένα υφάσματα, όπου οι Αθηναίοι κυρίως χαμηλών και μεσαίων στρωμάτων οικονομικών πήγαιναν ώστε να προμηθευτούν ρούχα, υφάσματα, παπούτσια και ό,τι άλλο χρειαζόντουσαν, για αυτό και έμεινε και παροιμιώδης η φράση “Πού θα πάμε για ψώνια; Στου Γιουσουρούμ.”